

УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ
В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПРОВЕДЕННЯ АКЦІЇ «ЗАПОБІГТИ. ВРЯТУВАТИ. ДОПОМОГТИ»

Методичні рекомендації

Чернігів
2012

**Проведення акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти.». Методичні рекомендації.
– Чернігів, 2012, 32 с.**

Автор-укладач - завідувач методичного кабінету навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Чернігівської області Кожухар О.А.

Методичні рекомендації для проведення у загальноосвітніх навчальних закладах та оздоровчих дитячих закладах акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти» - просвітницького заходу, що має за мету навчання дітей та молоді правилам безпечної поведінки, навичкам діяти індивідуально та колективно в різних життєвих і надзвичайних ситуаціях, популяризацію професії рятувальника.

Призначені для використання під час підготовки окремих заходів акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти» та інших просвітницьких заходів працівниками навчально-методичних установ МНС України, навчальних та оздоровчих закладів МОН України та проведення заходів профілактичної роботи фахівцями структурних підрозділів УМНС України в Чернігівській області в районах та містах області.

Рецензент – Ковбаса Ю.М., доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка, кандидат педагогічних наук.

Обговорено та схвалено на методичній нараді навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Чернігівської області. Протокол № 13 від 28 жовтня 2011 р.

Зміст

Вступ	4
1. Загальні положення	5
2. Підготовка до проведення акції	7
3. Порядок проведення акції	9
4. Зміст роботи на навчальних точках	11
4.1. Правила використання первинних засобів пожежогасіння	11
4.2. Правила поведінки на воді	12
4.3. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами	13
4.4. Правила дорожнього руху	14
4.5. Засоби механізації аварійно-рятувальних робіт	15
4.6. Надання першої медичної допомоги	16
5. Проведення конкурсів, змагань, презентацій	17
6. Демонстрація застосування пожежної та аварійно-рятувальної техніки ...	19
7. Завершальна частина заходу	20
8. Співпраця зі ЗМІ щодо висвітлення заходу	21
Заключна частина	22
Список літератури	23
Додатки	25
1. Зразок плану проведення акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти»	25
2. Зразок схеми розміщення навчальних точок	28
3. Зразок графіку проходження навчальних точок	29
4. Зразок маршрутного листа	29

Вступ

Одним з напрямків діяльності Міністерства з надзвичайних ситуацій України є агітаційно-пропагандистська робота. Пропаганда цивільного захисту – це розповсюдження інформації щодо правил дій у надзвичайних ситуаціях з метою їх втілення у громадську свідомість з метою активізації масової практичної діяльності з попередження надзвичайних ситуацій. Пропаганда спрямована на спонукання об'єктів на конкретні практичні дії. Вона призначена не для окремих осіб, а для мас людей, цілих категорій.

Можна визначити проміжну мету пропаганди – це усвідомлення людьми порядку дій у надзвичайних ситуаціях і мету кінцеву – зниження імовірності надзвичайних ситуацій, захист здоров'я та життя людей. Для досягнення своєї мети пропаганда відбирає факти та передає їх таким чином, щоби їх вплив на свідомість був найбільшим.

Пропаганда цивільного захисту може проводитись різними шляхами і методами – усно, наочними матеріалами, через засоби масової інформації. Акція «Запобігти. Врятувати. Допомогти» органічно поєднує всі ці види пропаганди і саме тому має велику ефективність та привабливість. Вже сьомий рік поспіль ця акція займає одне з центральних місць у системі пропаганди цивільного захисту.

Працівники навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Чернігівської області щорічно приймають активну участь у проведенні акції, залучаються до розробки методичних та наочних матеріалів, співпрацюють із засобами масової інформації. Саме на вивченні та узагальненні досвіду проведення просвітницьких заходів різного рівня і побудований цей методичний посібник, який слугуватиме фахівцям під час підготовки та проведення акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти».

1. Загальні положення

Проведення всеукраїнської акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти» було започатковано розпорядженням Міністра МНС України № 298 від 27 лютого 2004 року. Кожного року завдання уточнюються, але основна вимога залишається постійною: підвищення рівня готовності населення, особливо дітей та молоді, до дій у надзвичайних ситуаціях. Згідно з вимогами цього документа, акція повинна проводитись у кожному районі області не менше ніж два рази на рік.

Стратегічною метою акції є інформування населення про діяльність МНС України, що направлена на впровадження державної політики у сфері захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, особливо в частині запобігання травмуванню та загибелі людей під час їх виникнення; привернення уваги широких кіл населення держави до питань цивільного захисту.

Серед завдань акції можна вказати:

- навчання підростаючого покоління правилам безпечної поведінки, навичкам діяти індивідуально та колективно в різних життєвих і надзвичайних ситуаціях;
- формування у дітей поваги до професії пожежного-рятувальника;
- популяризація серед дітей і молоді здорового й активного способу життя;
- залучення широкого загалу школярів до вивчення правил безпеки життєдіяльності та їх пропаганди серед населення;
- формування у дітей та молоді навичок збереження навколишнього середовища;
- розкриття творчих здібностей та організація змістовного дозвілля школярів і молоді;
- виховання у підростаючого покоління громадянських та патріотичних почуттів;
- залучення батьківської, педагогічної та творчої громадськості до навчання підростаючого покоління навичкам поведіння в надзвичайних ситуаціях.

Звичайно, велика насиченість заходу різноманітною технікою, присутність людей в погонах забезпечують великій інтерес дітей та молоді до заходу. Але цей інтерес треба зберегти та використати його для досягнення мети акції – підвищення рівня знань та практичних вмінь діяти у надзвичайних ситуаціях. Для цього необхідно ретельно підготувати виступи фахівців на навчальних точках, продумати поєднання подання інформації та практичного показу дій.

Формами проведення складових заходу можуть бути окремі заняття на навчальних точках, загальне заняття, показові виступи спортсменів, рятувальників, фахівців кінологічної служби, демонстрація дій у надзвичайних ситуаціях, виконання аварійно-рятувальних робіт, демонстрація роликів соціальної реклами, виступи агітаційних бригад, команд дружин юних пожежних та «Школа безпеки».

Успіх проведення акції, досягнення її мети залежить від ретельної підготовки всіх учасників, розуміння ними своєї ролі і місця в структурі заходу, завчасної підготовки техніки, що залучається до показу та забезпечення заходу. Є і певні особливості, які працюють, якщо можна так казати, «на руку» організаторам акції. По-перше, діти з більшою увагою слухають людей в погонах. По-друге, фахівці поєднують теоретичні заняття з практичними, яким надають значну перевагу. Залучення представників оперативно-рятувальної служби, рятувально-водолазної служби, співпрацівників ДАІ, медичних працівників робить захід різноплановим, яскравим та змістовним. Третя важлива складова – різноманітне матеріальне забезпечення. В ході проведення заходу використовуються пожежна та аварійно-рятувальна техніка, обладнання, водолазне спорядження, рятувальні засоби, засоби транспортування потерпілих, мультимедійне обладнання, мультфільми, електронні презентації. Четверта риса – залучення дітей до всіх практичних дій, що демонструються. Це дозволяє провести змістовний, корисний і цікавий для дітей та юнацтва захід. Всі ці особливості повинен врахувати керівник, який організує проведення акції.

Працівники навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Чернігівської області мають певний досвід в організації та проведенні акції. При цьому кожного року проходять апробацію різні варіанти: за бази оздоровчого табору для дітей, на базі загальноосвітнього закладу, на вільній території із залученням вихованців декількох закладів, на базі обласного Палацу для дітей та юнацтва. Кожний варіант має свої особливості. Вибір місця проведення акції має велике значення. Правильний вибір забезпечить легку організацію роботи та взаємодію з усіма структурами, що залучаються до участі в акції.

Треба враховувати, що проведення такого масштабного заходу на базі загальноосвітньої школи вимагає змін у навчальному плані, відміни або перенесення занять. За нашим досвідом, проведення акції в таборі відпочинку або пришкільному оздоровчому таборі більш доречно. Адміністрація таборів з готовністю йде на зустріч таким пропозиціям – діти не завантажені проблемами навчання, вільно себе відчують, із задоволенням сприймають нову інформацію.

З іншого боку, якщо ув'язати цей захід з Днем цивільної оборони, який проводиться у школах в квітні-травні кожного року, дирекція загальноосвітнього закладу буде також зацікавлена у залученні пожежної та аварійно-рятувальної техніки, фахівців оперативно-рятувальної служби. Тому вибір – за організатором акції.

2. Підготовка до проведення акції

Терміни проведення акції в районі визначаються під час планування роботи на рік на основі директивного листа начальника управління МНС України в області. З організаціями, що плануються до залучення в заході, проводиться завчасне погодження.

Безпосереднє планування заходу доречно проводити за 2-3 тижні до його проведення. Керівник акції повинен визначити склад її учасників та організувати взаємодію з ними. Визначається техніка, яка буде залучатись до заходу та витрата пального та інших ресурсів. В плані вказується мета проведення заходу, місце та час проведення, хто залучається до його проведення, потрібне матеріальне забезпечення, час проведення складових частин заходу, їх короткий зміст, виконавці. Обов'язково визначається відповідальність керівників за дотримання заходів безпеки в ході проведення окремих етапів заходу.

Як правило, план містить три частини – підготовчу, основну та завершальну. В підготовчій частині (проводиться за 3-4 дні до основної) передбачаються організаційні та навчальні заходи, що підвищують ефективність проведення акції «Запобігти. Врятувати. Допомогти.». Для педагогів це інструкторсько-методичні заняття, наради з визначення обов'язків та порядку проведення окремих елементів заходу, розподілу завдань між класами (загонами); для дітей – конкурси творчих робіт, конкурси малюнків на теми «Пожежна безпека», «Надзвичайні ситуації», «Безпека на воді», підготовка виступів агітбригад або окремих номерів за вказаною тематикою, випуск стіннівок, написання диктантів або тестування за темою дотримання правил поведіння у надзвичайних ситуаціях та несприятливих побутових умовах та інше: для особового складу підрозділів аварійно-рятувальної служби – підготовка техніки, тренування.

В основній частині плану вказуються послідовно всі елементи заходу (бесіди, виступи, конкурси, презентації, показові заняття та інше), теми занять на кожній навчальній точці. Для кожного з елементів повинно бути визначено час і місце проведення та хто його проводить. В завершальній частині плану (1-2 дні після основної частини) визначаються терміни підведення підсумків, узагальнення досвіду, висвітлення заходу у засобах масової інформації.

План підписується особою, що його розробляє, погоджується з керівниками організацій, що залучаються до проведення заходу та затверджується керівником районного відділу управління МНС України в області. Варіант плану проведення акції «Запобігти, врятувати, допомогти.» наводиться у додатку 1.

Керівник навчального (оздоровчого) закладу, проводячи інструкторсько-методичне заняття, повинен довести до підлеглих план проведення акції, нагадати їм основні правила проведення масових заходів, розподілити завдання між класами (загонами). Наприклад, до конкурсів малюнку, аплікацій, малюнку на асфальті доречно залучити школярів молодшого віку; до підготовки виступів агітаційної бригади – школярів середнього віку. У змаганнях можуть брати участь усі вікові групи, але якщо планується проводити змагання з бойового

розгортання, доречно залучати тільки хлопців та дівчат старшого шкільного віку, які спроможні виконати завдання. Написання диктантів або тестування за темою дотримання правил безпеки можливо проводити одночасно або послідовно у різних класах, з розподілом за складністю відповідно до класу.

Конкурси творчих робіт, малюнків проводяться за 3-4 дні до основної частини заходу, їх підсумки підводяться напередодні. Того ж дня доцільно підготувати призи або грамоти переможцям конкурсів. Конкурс малюнку на асфальті, зрозуміло, потрібно проводити в день основної частини акції – зберегти зображення складно, актуальність буде втрачено. Якщо до конкурсу малюнку залучаються діти різного віку, визначення переможців доцільно провести з розподілом по віковим категоріям (молодший, середній, старший шкільний вік).

За декілька днів до проведення основної частини у зручному для переглядання місці розміщується виставка наочних посібників. Також можна зробити виставку кращих малюнків, аплікацій, що були представлені до участі у конкурсах.

За тиждень до проведення акції її керівник або інша посадова особа за його дорученням виїздить на місце проведення акції та на місцевості визначає розташування кожної навчальної точки, маршрут пересування груп від точки до точки, місця проведення змагань, конкурсів, завершальної частини акції, погоджує всі питання з керівництвом закладу. Зразок схеми розташування навчальних точок наведений у додатку 2.

Особлива увага надається повному і безумовному дотриманню правил безпеки дітей. Кожний педагог призначається відповідальним на групу (клас, загін) дітей та зобов'язаний контролювати їх дії на кожному етапі заходу, включаючи переміщення.

Треба також приділити увагу підготовці матеріальної частини. До участі в акції залучається тільки справна техніка та обладнання, придатні до експлуатації. З особовим складом, що буде виконувати практичні операції, доречно провести тренування та впевнитись у розумінні ними змісту і порядку дій під час проведення акції.

Сам порядок проведення акції передбачає два варіанти. Якщо залучається до 100 дітей, можливо просто всю групу провести послідовно від однієї

навчальної точки до іншої. Але якщо в навчальному (оздоровчому) закладі багато дітей, доречно поділити їх на групи (класи, загони), та організувати одночасне проведення занять на всіх навчальних точках з їх послідовною зміною. В такому випадку визначається час перебування кожної групи на кожній навчальній точці та порядок зміни навчальних місць. Зразок графіку проходження навчальних точок групами наведений у додатку 3. Цей порядок доводиться до керівників занять на навчальних точках, а керівник кожної групи дітей отримує маршрутний лист, в якому вказані порядок проходження навчальних точок та схема їх розташування. Зразок маршрутного листа наведений у додатку 4.

3. Порядок проведення акції

Загальна тривалість заходу не повинна перевищувати 2-3 години разом з часом переміщення вихованців від однієї навчальної точки до іншої. Це обумовлюється здатністю дітей концентрувати свою увагу. З цією ж метою, тобто збереження уваги до матеріалу, що викладається, треба змінювати форми доведення інформації. Дитина повинна не тільки слухати та дивитись, а приймати активну участь у заході шляхом залучення до конкурсів, змагань, показових виступів.

При наявності мультимедійного обладнання частину заходів можна проводити у актовому залі, клубі або іншій аудиторії, яка здатна вмістити всіх учасників. Тут також треба поєднувати бесіду, презентацію з інтерактивними заходами: вікторинами, іграми, змаганнями. Бесіди повинні бути змістовними, але не тривалими за часом. 15-20 хвилин буде достатньо. Доповнити бесіду можна переглядом мультфільму з серії «Уроки безпеки».

Використання мультфільмів, слайдів, електронних презентацій дозволяє підвищити наочність заходу, у простій і доступній манері довести потрібну інформацію до дитини. Але основна частина заходу повинна проходити на відкритій території (стадіоні, майданчику, галявині). Практична демонстрація правильних дій у надзвичайних ситуаціях та несприятливих побутових умовах – основна складова заходу, яка надійно закріплює отриману дитиною інформацію.

У разі проведення акції у спекотну погоду особливу увагу треба приділити контролю за самопочуттям дітей, не допускати їх перегріву на сонці. Групи треба розміщувати під навісами або в тіні дерев.

Як правило, за 15 хвилин до початку акції всі її учасники займають навчальні точки та готують до показу матеріальне забезпечення. Місця навчальних точок позначаються вказівниками.

Починається акція з загального шиккування, на якому з коротким вступним словом виступають представник управління МНС України в області та керівник закладу. Керівникам загонів (класів) нагадується загальний порядок проходження навчальних точок, подається команда «По навчальним точкам, кроком руш».

Загони розходяться по навчальним точкам, що вказані у маршрутних листах керівників. Представник управління МНС в області, переходячи від однієї навчальної точки до іншої, контролює роботу підлеглих на точках, в разі необхідності надає допомогу старшим на точках. Керівник закладу контролює дотримання графіку зміни навчальних точок та дисципліну вихованців в ході заходу, керує вихователями загонів. Для керування загонами на великій відстані використовується мегафон. Більш детально зміст роботи на навчальних точках наведений у розділі 4.

Після завершення обходу всіх навчальних точок вихованці табору збираються у одному місці (на стадіоні, майданчику і т.п.), де проводиться показ аварійно-рятувальних робіт та дій у надзвичайних ситуаціях. Також можуть проводитись змагання між різними загонами, що за своєю тематикою відповідають темі заходу. Якщо є можливість, правильні відповіді у конкурсах, вікторинах треба заохочувати дрібними призами (кишеньковий календар, буклет, ручка). Це значно підвищує активність дітей та привертає їх увагу до наданої інформації.

У випадку збору дітей в клубі, кінозалі, можна продемонструвати невеличкий (15-20 хвилин) фільм про порядок дій у надзвичайних ситуаціях. Доречно підготувати 2-3 номери художньої самодіяльності силами вихованців табору. Завершується захід нагородженням переможців у конкурсах, естафетах та врученням навчальному закладу комплекту наочних посібників з питань цивільного захисту.

4. Зміст роботи на навчальних точках

4.1. Правила використання первинних засобів пожежогасіння

На навчальній точці демонструються вогнегасники різних типів, відра, сокири, багри, кошма, лопати. Основну увагу керівник заняття на точці приділяє розповіді про призначення, технічні характеристики та порядок використання вогнегасників різних типів. Він повинен пояснити принципи гасіння пожежі та для яких класів пожеж які вогнегасники призначаються, основні правила розміщення вогнегасників в приміщеннях та на відкритій території (в неопалювальних приміщеннях). Застосовуючи розрізні вогнегасники, керівник заняття розповідає про їх будову.

Переходячи до розповіді про порядок гасіння пожежі, треба зупинитись на загальних принципах: у першу чергу зателефонувати за телефоном 101 і негайно знеструмити електромережу в приміщенні, вжити заходів по евакуації людей, гасіння пожежі та збереження матеріальних цінностей. Спочатку гасять осередок найбільшого горіння, а після цього – навколишні предмети.

Доречно пояснити дітям, чому не треба відкривати вікна, двері, люки; як діяти у випадку знаходження в ізольованому приміщенні і як правильно покидати задимлене приміщення. Розповідаючи про гасіння пожежі в приміщенні за допомогою вогнегасників, треба звернути увагу на особливі наслідки їх використання (вуглекислотні – різке підвищення концентрації вуглекислого газу у повітрі, що може привести до знепритомління людей, порошкові – створення високого рівня запилення приміщення, погіршення видимості). Демонструються також апарати для захисту органів дихання пожежного в ході роботи у непридатному для дихання середовищі – АСП-2, АПМ-09, Омега-С та інші.

Для практичного показу дії вогнегасника використовується піддон з паливно-водною сумішшю. Діти повинні знаходитись з навітряної сторони від піддону на відстані не менше 5 метрів. Помічник керівника підпалює суміш в піддоні, а керівник здійснює її гасіння. Всі дії супроводжуються коментарями.

За умов повного дотримання заходів безпеки та підстраховування можна довірити використання вогнегасника комусь з дітей старшого віку.

4.2. Правила поведінки на воді

Кращий варіант – проводити на березі річки або іншого водоймища. Якщо це неможливо – в басейні. Для проведення заняття на цій навчальній точці можна залучити фахівців Чернігівської обласної рятувально-водолазної служби.

Спочатку коротко нагадуються правила поведінки на воді. Краще це зробити у вигляді запитань до слухачів та коментарів правильних відповідей.

Наступний елемент – демонстрація рятувальних засобів у дії. Фахівці рятувально-водолазної служби або підготовлені інструктори показують та коротко розповідають про призначення та загальну будову рятувального жилета, рятувального круга, кінця Олександра. Після цього за допомогою людини, що добре плаває, практично виконуються способи рятування людини.

До практичного показу у ролі потерпілих на всіх етапах демонстрації дій (рятування, транспортування, надання допомоги) слід залучати глядачів. Це також підвищує увагу та зацікавленість слухачів.

Треба зробити особливий наголос, що рятувати потопуючу людину може тільки фізично підготовлена людина, що вміє добре плавати. У іншому випадку є велика імовірність загибелі обох людей. Інструктор за допомогою одного з учасників заходу практично демонструє способи захвату людини, що потопає, повертаючи її при цьому в різні сторони, щоби було видно всім учасникам.

Після цього слід переходити до демонстрації правил надання першої медичної допомоги потерпілому. Звернемо увагу на декілька важливих моментів. Як свідчить досвід, багато дітей мають уявлення про необхідність проведення штучного дихання та масажу серця, але майже ніхто не розуміє, що це не перша операція, яку проводять з потерпілим. Першою дією, і це необхідно підкреслювати при показі, є очищення ротової порожнини потерпілого від піску, мулу, водоростей, а легенів – від води. Також треба намагатись викликати блювоту у потерпілого.

Порядок проведення серцево-легеневої реанімації демонструється спочатку по елементам, коментуючи кожну дію: правильна постановка рук, сила натиску на грудину, прийоми штучного дихання. Після цього процес демонструється в комплексі у робочому темпі. Треба звернути увагу слухачів на відмінності реанімації дорослої людини, дитини та немовляти.

4.3. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами

Для відпрацювання навчального питання залучаються підготовлені фахівці-піротехніки. Матеріальним забезпеченням слугують металошукачі, щупи, захисний одяг, зразки вибухонебезпечних предметів (снарядів, мін, гранат, патронів). Всі ці зразки, безумовно, повинні бути у небезпечному виді. Проводячи заняття, треба нагадати про випадки виявлення вибухонебезпечних предметів під час польових робіт, обвалу ґрунту, будівництва та розповісти про порядок дій у таких випадках:

- огородити місце знаходження предмету чи встановити позначення;
- повідомити про небезпечну знахідку дорослих, міліцію, органи з питань надзвичайних ситуацій;
- не допускати нікого до предмету, припинити всі роботи поряд з ним;
- з прибуттям фахівців вказати їм місце знахідки та повідомити час її виявлення.

Керівник заняття демонструє, як огородити місце знахідки небезпечного предмету за допомогою підручних засобів.

Не абиякий інтерес у дітей викликає вигляд захисного одягу. Тому після розповіді про його призначення та характеристики доречно цей одяг продемонструвати, одягнувши на дитину. Завершують заняття на точці коротким опитом дітей про дії у випадку знаходження вибухонебезпечного предмету та нагадуванням правил безпеки.

Категорично забороняється:

- наближатися до предмету;
- пересувати його або брати в руки;
- розряджати, кидати, ударяти по ньому;
- розпалювати поряд багаття або кидати в нього предмет;
- приносити предмет до дому, в табір, в школу.

Якщо заняття проводиться з дітьми старшого шкільного віку, допустимо показати фотографії постраждалих від вибуху, покалічених кінцівок, травмованого обличчя. Такий метод доведення інформації хоча і має шоківий характер, але й досить велику ефективність.

4.4. Правила дорожнього руху

До відпрацювання цього елемента акції доречно залучити представників ДАІ. В якості матеріального забезпечення використовується патрульний автомобіль, тимчасові огорожувальні знаки, жилети зі світловідбиваючими смужками, жезли регулювальника, набір тестових карток, наочні посібники – плакати, макети дорожніх знаків. Основний зміст роботи на навчальній точці – практичне виконання правил дорожнього руху на переході та проведення тестів з питань знання правил дорожнього руху. Інспектор коротко нагадує обов'язки та права пішоходів, правила руху та значення дорожніх знаків, правила посадки та виходу з громадського транспорту. Використовуючи макети дорожніх знаків, він запитує, що вони позначають та яких дій водія та пішохода вимагають. Застосовуючи плакати, в доступній формі інспектор показує порядок руху на перехресті та переходу перехрестя пішоходами. Потім він пропонує комусь зі слухачів керувати рухом транспорту і пішоходів на перехресті. Інспектор показує жести регулювальника, а водій автомобіля виконує його команди. Решта дітей, за жестом регулювальника, переходить з одного боку умовної дороги на інший.

Якщо є час, можна провести зміну ролей та відпрацювати цей елемент декілька разів, повторюючи практичні дії дітей на переході. Для підвищення інтересу дітей та наочності на дитину, що виконує роль регулювальника, надягається жилет зі світловідбиваючими смужками та міліцейський кашкет.

Друга складова роботи на навчальній точці – виконання тестів зі знання правил дорожнього руху. Комплект таких тестів дозволяє протягом декількох хвилин перевірити рівень знання дітьми правил. Основну увагу треба зосередити на порядку пішохідного руху в місті та поза містом, правилах переходу дороги. Користуючись картками з наочними посібниками, діти відповідають на питання, а інспектор, перевіряючи їх, визначає оцінку та надає пояснення у випадку неправильних відповідей. Звичайно, зацікавленість дітей підвищують призи за вірні відповіді. У їх якості використовують кишенькові календарики, дрібні сувеніри з відповідною символікою, світловідбиваючі смужки.

4.5. Засоби механізації аварійно-рятувальних робіт

Ця навчальна точка надає дітям можливість познайомитися з технічною стороною виконання аварійно-рятувальних робіт. Працюють на точці підготовлені фахівці, що спроможні доступно розповісти про призначення, можливості та порядок використання аварійно-рятувального обладнання. Діти повинні зрозуміти, що без відповідного технічного забезпечення неможливо виконати складні роботи, врятувати людину, запобігти негативним наслідкам. Професія рятувальника передбачає спроможність людини оволодіти цією технікою та ефективно її використовувати під час ліквідації надзвичайних ситуацій.

Матеріальним забезпеченням на навчальній точці можуть бути автомобіль аварійно-рятувальний АРА-2, сигнально-гучномовний пристрій, домкрати, бензопили, гідравлічні ножиці, комбіновані інструменти, аварійно-рятувальний інструмент HOLMATRO, кутошлифувальні машинки та інші прилади та обладнання, яке використовується під час проведення аварійно-рятувальних робіт. Також демонструється захисний одяг та взуття, шоломи, окуляри, рукавички. Добрий ефект має надягання цього одягу на одного з дітей. Сам процес надягання треба коментувати інформацією, від яких загроз цей одяг та взуття захищає. Дітям пояснюють заходи безпеки під час використання приладів та обладнання (можливість травмування електричним струмом, отримання ушкоджень кінцівок, очей).

Після розповіді про призначення та технічні характеристики обладнання керівник заняття переходить до показу роботи обладнання. Це може бути підняття автомобіля домкратом, перетискання металевої труби, розрізання труби або іншого зразку металопродукції.

В ході демонстрації дії обладнання особливої уваги треба привернути на дотримання заходів безпеки. Діти повинні знаходитись на відстані не менше 5 метрів від працюючих агрегатів та інструментів. Фахівці працюють у захисному одязі та захисному шоломі зі щитком або окулярами, в захисних рукавичках.

4.6. Надання першої медичної допомоги

До відпрацювання питань на цій навчальній точці залучаються медичні працівники – з відділу охорони здоров'я, лікувального закладу або медичний працівник табору (навчального закладу). У якості матеріального забезпечення використовується автомобіль швидкої медичної допомоги, ноші, шини, медичне обладнання, аптечка, пружинно-механічний тренажер серцево-легеневої та мозкової реанімації типу «Максим». Дітям коротко нагадуються основні правила безпеки та правила надання медичної допомоги, демонструється медичне обладнання. Доречно нагадати загальні принципи надання першої медичної допомоги: виявлення ознак життя і смерті, припинення дій травмуючих факторів, зупинка кровотечі, відновлення дихання, виклик лікаря, зберігання спокою та підбальорювання постраждалого, утримання його в теплі.

Залучаючи дітей у ролі постраждалих, на них показують способи припинення кровотечі – джгутом, натисканням, з використанням підручних матеріалів; іммобілізації кінцівок – за допомогою шини, дошки, повітряним іммобілізатором; накладання пов'язок, транспортування постраждалого. Проводиться показ використання медичного обладнання для штучного дихання, вимірювання артеріального тиску, зняття кардіограми. Якщо задіяний тренажер, дітям пропонується спробувати «оживити» його. При цьому відпрацьовуються навички як у послідовності дій, так і у правильному розміщенні тіла постраждалого, силі та ритмі натискання в ході реанімації.

Говорячи про надання медичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій, треба звернути увагу на деякі особливості:

- забезпечення особистої безпеки та безпеки постраждалого від дії уражаючих факторів (підйом води, розвиток пожежі, рух ґрунтових мас);
- обережне, без зайвих та різких рухів переміщення постраждалого у небезпечне місце.

На завершення роботи на навчальній точці протягом 3-4 хвилин можна провести невеличку вікторину, задаючи питання з викладеного матеріалу та нагороджуючи дітей за правильні відповіді буклетами з медичної тематики.

5. Проведення конкурсів, змагань, презентацій

Частина конкурсів може бути проведена за декілька днів до самої акції. Це, як правило, написання творчих робіт на теми дій у надзвичайних ситуаціях або професії рятувальників; конкурси дитячих малюнків «Правила пожежної безпеки», «Безпека на дорозі», «Безпека на воді»; виконання тестів з правил пожежної безпеки, безпеки на воді, надання першої медичної допомоги; конкурси малюнків на асфальті, випуск тематичних стіннівок, написання диктантів на відповідні теми. До конкурсів малюнків залучаються, як правило, вихованці молодших загонів (класів), до виконання творчих робіт, тестів – старші діти. Оцінювання таких робіт проводиться напередодні акції, визначаються переможці та готуються для них призи, що будуть вручені під час підведення підсумків заходу.

Одним з елементів заходу може бути перегляд відеофільмів. Це може бути однією з навчальних точок, що обладнується в клубі, кінозалі, класі або просто в пристосованому приміщенні. Для цього використовується ноутбук або комп'ютер та мультимедійне обладнання. В такому випадку для дітей молодшого віку можна показувати мультфільми з серії «Уроки безпеки», а для старшого віку – навчальний фільм з правил дій у надзвичайних ситуаціях. Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Чернігівської області розробив велику кількість електронних презентацій просвітницького характеру, які також можна використовувати для перегляду на цій навчальній точці. Важливо завчасно підготувати необхідне обладнання, перевірити умови для якісної демонстрації, впевнитись, що екран правильно розміщений, звук добре відрегульований та забезпечує комфортний перегляд з будь-якої точки приміщення. В іншому випадку керівник заняття на точці буде вимушений все це робити в присутності слухачів, втратить час, увагу та зацікавленість дітей.

Доведення інформації, показ техніки та дій у надзвичайних ситуаціях чередуються з проведенням змагань та конкурсів, які тематично пов'язані з заходом. Це можуть бути естафети, пов'язані з водою, виконанням операцій по розгортанню пожежної машини, проході умовної ділянки дороги відповідно до вимог дорожніх знаків, користування індивідуальними засобами захисту органів дихання та шкіри та інше. Такий метод дозволяє поєднати знання,

практичні навички дітей та наочно продемонструвати порядок дій у надзвичайних ситуаціях. Місце проведення змагання вибирається так, щоби забезпечити під'їзд необхідної техніки, достатній простір для вільного виконання всіх запланованих етапів спортсменами та зручне розташування глядачів.

Завдання щодо своєчасної підготовки таких змагань погоджуються з керівництвом закладу та готуються фізичним керівником або іншою посадовою особою закладу. Він визначає склад та кількість команд, які будуть приймати участь в змаганнях, зміст завдань на кожному етапі естафети та організацію контролю дотримання правил виконання елементів естафети. Важливо підібрати приблизно рівні по можливостям команди, скласти правила, доступні для розуміння та прості для виконання і контролю, продумати зміст і термін проведення естафети так, щоби кожний її етап був цікавим та не дуже тривалим за часом. Змагання повинно бути, по-перше, повчальним, яке надає деякі практичні навички, розуміння вірного порядку дій, а, по-друге, ефектним та видовищним для дітей.

Підрозділи оперативно-рятувальної служби тут виступають, по-перше, як орган забезпечення. Вони надають необхідний реквізит для проведення змагань – пожежні рукави, розгалуження, бойовий одяг та каски пожежних, протигази, ЗЗК або захисні комплекти Л-1. Крім того, представники служби працюють у якості суддів, членів жури, контролюють правильність виконання прийомів на кожному етапі естафети, фіксують порушення, у випадку необхідності надають пояснення та допомогу членам команд, що змагаються. Професіоналізм, чітке знання порядку виконання операцій та спроможність доступно пояснити, в чому складається порушення – необхідні складові роботи фахівців на цьому місці.

Третя важлива складова роботи на цьому етапі – забезпечення безпеки дітей під час змагань. Намагаючись якомога швидше виконати завдання, не повністю розуміючи можливу загрозу, дитина може отримати ушкодження. Тому фахівцям потрібно ретельно контролювати змагальників на кожному етапі, бути в готовності негайно припинити дії спортсменів у випадку небезпеки та прийти їм на допомогу.

6. Демонстрація застосування пожежної та аварійно-рятувальної техніки

Одним з найбільш наочних та цікавих для дітей елементів акції є демонстрація можливостей пожежної та аварійно-рятувальної техніки і обладнання. Варіантів відпрацювання цього питання багато. Особливу увагу треба приділити безумовному забезпеченню безпеки як дітей, так і особового складу і працівників, що залучаються до практичних дій. Діти повинні знаходитись на безпечній відстані від техніки, під контролем вихователів, автомобілі пересуваються тільки по команді старшого. Перед виконанням практичних робіт керівник коротко пояснює їх зміст, порядок виконання операцій, заходи безпеки.

Великий інтерес у вихованців викликає гасіння пожежі. Для цього завчасно у безпечному місці готується багаття, яке перед демонстрацією дій пожежних розпалюється.

Якщо будівля закладу багатоповерхова, можна показати рятування людини з верхнього поверху за допомогою пожежної автомобільної драбини. У якості людини, яку рятують, звичайно залучається один з працівників закладу. Фахівці громадської рятувальної служби «SOS», яких регулярно залучають до участі в акції, дуже ефектно демонструють рятування людини з криши або верхніх поверхів за допомогою спеціального спорядження та мотузок. Таким чином можна швидко евакуювати навіть непритомну людину.

При наявності відповідного обладнання проводиться показ рятування людини з пошкодженого автомобіля. Для цього використовують старий кузов або кабінку автомобіля. В кабінку поміщають манекен людини. Гідравлічними ножицями перерізають стійки кабінки та відгинають кришу, надаючи можливість рятування людини.

Дуже цікавою та повчальною для дітей буде демонстрація рятувально-водолазних робіт. Її проводять у басейні з прозорою водою, яка забезпечить спостереження за операціями водолаза під водою. Під воду поміщають манекен людини або умовне позначення будь-якого предмету. Перед заглибленням керівник водолаза пояснює порядок дій під водою та демонструє сигнали, якими керують водолазом під водою.

По завершенні цього елемента керівник заходу дає команду всю техніку повернути до місць постійної дислокації.

7. Завершальна частина заходу

Завершується акція збором всіх учасників у клубі, кінозалі, або просто на відкритому майданчику. Починається цей елемент з 3-4 номерів, підготовлених вихованцями табору (школи) і тематично пов'язаних зі змістом акції. Це можуть бути танці, пісні, читання віршів, інсценівка. Також доречно продемонструвати рекламні ролики МНС України.

Від управління МНС в області вручаються грамоти та призи переможцям у естафетах, конкурсах, вікторинах (як тих, що проводились завчасно, так і в день проведення акції). В якості призів використовуються дрібні сувеніри, ручки, блокноти, головні убори, футболки з символікою МНС. Звичайно в цей день також презентуються колективи, які досягли певних успіхів у пропаганді здорового способу життя, Всеукраїнських змаганнях Дружин юних пожежних та «Школа безпеки». Керівник акції розповідає про досягнення цих колективів та проводить їх нагородження, передає грамоти та призи від МНС України, Всеукраїнського дитячого громадського руху «Школа безпеки».

На завершення роботи в залі можна вручити керівництву школи (табору) комплекту наочних посібників для проведення занять.

Підведення підсумків з педагогічним складом навчального закладу доречно провести у той самий день. В ході проведення підсумків необхідно визначити, чи досягнута мета заходу, які завдання виконанні краще, які – гірше, чи була на всіх етапах заходу забезпечена безпека дітей, які класи (загони) відмічаються за активністю, дисципліною у кращу сторону.

Також обговорюється доцільність проведення окремих елементів акції чи заміни їх іншими елементами, шляхи удосконалення проведення окремих складових чи всього комплексу заходів, доречність залучення до проведення заходу тих або інших фахівців спеціальних служб (медичних, рятувальних, аварійних). За результатами проведення заходу у школі (таборі) доцільно випустити фотогазету.

Захід закінчується прийманням керівником акції доповідей від підлеглих про повернення особового складу та техніки до місць постійної дислокації. Підведення підсумків з особовим складом, що залучався до проведення акції, проводиться, як правило, наступного дня.

8. Співпраця зі ЗМІ щодо висвітлення заходу

З метою розповсюдження інформації про проведення акції, привернення уваги до питань поширення знань і практичних навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях до співпраці треба якомога ширше залучати засоби масової інформації – телебачення, радіомовлення, пресу, інтернет-видання. Інформація про майбутній захід доводиться до ЗМІ шляхом розповсюдження прес-релізу, де повідомляється про місце, термін проведення, мету та зміст акції. Засоби інформації, з якими встановлено щільний контакт, персонально запрошуються до участі в акції.

Якщо представники ЗМІ висловлюють зацікавленість, їм надається більш детальна інформація про учасників заходу, порядок його проведення, стан обстановки в області. Звичайно ця інформація і стає основою репортажів, передач, статей у пресі та інтернет-виданнях.

Під час проведення заходу оператори телебачення проводять зйомку на навчальних точках, беруть інтерв'ю у організаторів, керівників навчального (оздоровчого) закладу, дітей; кореспонденти, що присутні на заході, спостерігають за його ходом, фотографують найбільш цікаві моменти.

У навчально-методичному центрі ЦЗ та БЖД області накопичений великий досвід роботи у цьому напрямку. Постійно співпрацюють з визначених питань обласна телерадіокомпанія, газети «Деснянка вільна», «Чернігівські відомості», «Сіверщина». Спільно з працівниками порталу Інтернет-новин webtv.net.ua педагоги Центру розробляють сценарії та проводять зйомки роликів соціальної реклами та відеонovin. Організатори заходу повинні бути готові і самі особисто підготувати інформацію та розповсюдити її. Розміщення статей проводиться на сайтах управління МНС України в області, ІДУ ЦЗ, численних інтернет-виданнях Чернігівської області – «Високий Вал», «Сіверщина», «Події і коментарі», «Чернігівський монітор», «Європейська Україна», «Чернігівський формат», gorod.cn.ua та інших.

Треба зауважити, що інтернет-видання зараз створюються майже у всіх районах Чернігівської області і широко використовують матеріали, що підготовлені педагогічними працівниками Центру.

Чернігівське радіо також приділяє проблемам безпеки населення значну увагу. Крім інформаційних матеріалів про надзвичайні події систематично виходять передачі просвітницького, профілактичного характеру, а радіогазета «Школа безпеки» щомісяця знайомить школярів з основними сезонними небезпеками. Можливостей для співпраці із засобами масової інформації багато, треба тільки проявляти ініціативу та наполегливість.

Заклучна частина

Звичайно, що запропонований варіант проведення акції – не догма. Викладений порядок підготовки та проведення заходу має характер рекомендації, хоча і перевірений неодноразово власним досвідом. Організатор акції в районі залежно від наявних сил і засобів, основних природних та техногенних небезпек має можливість обрати інший порядок, послідовність, зміст складових заходу. Головне при цьому – досягти мети акції, зберегти наочність, доступність викладення матеріалу та підвищити практичні навички дітей у діях в надзвичайних ситуаціях та несприятливих побутових умовах. Важливим є залучення дітей до активної участі в практичних діях і повне безумовне забезпечення дотримання правил безпеки особовим складом та дітьми.

Треба також враховувати, що недбала підготовка до заходу, виконання поставленого завдання «для галочки» може мати зворотній, негативний ефект: демонстрація слабкого рівня підготовки підлеглих, незадовільного знання ними порядку дій, правил експлуатації техніки, невміння відповісти на запитання слухачів – все це спрацює на зниження авторитету відділу та відношення населення до МНС України в цілому.

Список літератури

1. Закон України «Про пожежну безпеку».
2. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.07.2009 р. № 670 «Про затвердження Типової програми з навчання населення Правил дорожнього руху».
4. Наказ МНС України № 97 від 23.04.2001 р. «Про затвердження порядку здійснення підготовки населення на підприємствах, в установах та організаціях до дій при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
5. Наказ МНС України № 272 від 03.12.2001 р. «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України».
6. Наказ МНС України № 126 від 19.10.2004 р. «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».
7. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник/ за ред. В.Г.Цапка. – К.: Знання, 2006. – 397 с.
8. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2005. – 344 с.
9. Журнали «Надзвичайна ситуація», «Безпека життєдіяльності», «Пожежна безпека».

За отриманням навчально-методичних матеріалів, наочних посібників, електронних презентацій та фільмів за темою дій у надзвичайних ситуаціях, ведення здорового способу життя звертайтеся до навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Чернігівської області за адресою: м. Чернігів, вул. гетьмана Полуботка, 70, тел. 699-601.

За отриманням допомоги у підготовці та проведенні акції звертайтеся до:
- педагогічних працівників міських курсів Цивільної оборони НМЦ ЦЗ та БЖД Чернігівської області:

- курси ЦО м. Чернігів (вул. гетьмана Полуботка, 70, тел. 699-603);
- курси ЦО м. Ніжин (вул. Московська, 22, тел. 2-31-68);
- курси ЦО м. Прилуки (вул. Галаганівська, 12, тел. 3-39-20);

- фахівців Чернігівської обласної рятувально-водолазної служби:

- Чернігівська міська рятувальна станція (м. Чернігів, вул. Набережна, 14, тел. 0462- 4-53-47);
- Новгород-Сіверська рятувальна станція (м. Новгород-Сіверський, вул. Пушкіна, 84, тел. 2-10-94);
- Сосницька рятувальна станція (сmt Сосниця, вул. Перемоги, 20, тел. 2-16-54);
- Остерська рятувальна станція (м. Остер, вул. Зайцева, 114, тел. 3-14-96);
- Прилуцька рятувальна станція (м. Прилуки, вул. Конотопський в'їзд, 33, тел. 3-31-04);
- Радульський рятувальний пост (сmt Радуль, вул. Низова, 17, тел. 2-87-24);
- Любецький рятувальний пост (сmt Любеч, вул. Чернігівська, 8, тел. 2-34-49).

- представників відділів освіти, охорони здоров'я, сім'ї і молоді райдержадміністрацій, районних відділів внутрішніх справ;

- представників районних відділень добровільного пожежного товариства.

Зразок плану проведення акції «Запобігти, врятувати, допомогти»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчально-методичного центру ЦЗ
та БЖД Чернігівської області

С.В.Бочка

«___» червня 2011 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник УМНС України
в Чернігівській області

В.А.Муха

«___» червня 2011 року

ПОГОДЖЕНО

Начальник Чернігівської обласної
рятувально-водолазної служби

О.Є.Портнов

«___» червня 2011 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник відділу ДАІ УМВС
України в Чернігівській області
полковник міліції

О.О.Єршов

«___» червня 2011 року

П Л А Н
проведення акції «Запобігти, врятувати, допомогти»
з вихованцями табору «Електронік»

Мета проведення:

- удосконалення знань та практичних навичок дітей з дотримання правил пожежної безпеки, поведінки на воді, поводження з вибухонебезпечними предметами, виконання правил дорожнього руху;
- демонстрація прийомів рятування постраждалих в надзвичайних ситуаціях та надання їм першої допомоги;
- пропаганда професії рятувальника та здорового способу життя.

Місце проведення: територія табору, берег р. Снов.**Час проведення:** 10.00 - 13.00 10 червня 2011 р.**Хто залучається:** вихованці всіх загонів табору.

Забезпечення заходів безпеки: дотримання правил безпеки спеціалістами оперативно-рятувальної служби, рятувально-водолазної служби, ДАІ, медичними працівниками в ході практичного виконання робіт забезпечують керівники структурних підрозділів; дотримання правил безпеки учнями та педагогами в ході проведення заходів та переміщення до місць проведення заходів забезпечує керівництво табору.

Хід проведення заходу

№№ з/п	Час	Тема виступу	Хто проводить	Матеріальне забезпечення
<i>Підготовча частина</i>				
1.	6.06 11.00-12.00	Інструкторсько-методичне заняття з особовим складом, що залучається до проведення акції	Начальник відділу	
2.	6.06-9.06	Підготовка техніки та обладнання	Особовий склад	
3.	6.06 15.00-16.00	Нарада з керівним та педагогічним складом табору	Керівник акції, директор табору	
4.	7-8.06	Проведення конкурсу малюнків (4-6 загони)	Вихователі загонів	
5.	7-8.06	Проведення конкурсу творчих робіт (1-3 загони)	Вихователі загонів	
6.	7-9.06	Підготовка номерів художньої самодіяльності	1-4 загони	
7.	9.06 9.00-11.00	Огляд готовності техніки і обладнання до проведення акції	Керівник акції	
8.	9.06 14.00-16.00	Підведення підсумків конкурсів, визначення переможців, оформлення грамот	Керівник акції, директор табору	
<i>Основна частина – 10.06</i>				
1.	10.00-10.10	Перевірка готовності до занять на навчальних точках	Керівник акції	
2.	10.10-10.20	Шикування загонів та учасників акції	Керівник акції, директор табору	
3.	10.20-10.30	Вступне слово. Представлення учасників, доведення порядку проведення акції.	Представник ГУ МНС України в Чернігівській області	Мегафон
4.	10.30-11.30	Заняття по загонам на навчальних точках		
	10 хв.	Точка № 1. Правила пожежної безпеки. Порядок використання первинних засобів пожежогасіння.	Представники УМНС України в Чернігівській області	Пожежний автомобіль, вогнегасники, інструмент.
	10 хв.	Точка № 2. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами.	Представники піротехнічної групи УМНС України в Чернігівській області	Зразки вибухонебезпечних предметів (міни, снаряди, гранати), металошукач, обладнання, інструмент.
	10 хв.	Точка № 3. Правила дорожнього руху. Рухомі ігри з правил поведінки на дорозі. Демонстрація спеціального обладнання.	Представники відділу ДАІ УМВС України в Чернігівській області	Патрульний автомобіль, обладнання, наочні посібники.
	10 хв.	Точка № 4. Правила поводження на воді. Демонстрація прийомів рятування та надання першої допомоги потопаючому.	Представники Чернігівської обласної рятувально- водолазної служби	Рятувальні засоби, акваланг, водолазне спорядження, наочні посібники.

	10 хв.	Точка № 5. Механізація аварійно-рятувальних робіт.	Представники аварійно-рятувального загону СП	АРА-1, обладнання, інструмент.
	10 хв.	Точка № 6. Надання першої медичної допомоги постраждалому. Транспортування поранених.	Представники Чернігівської центральної районної лікарні	Автомобіль швидкої медичної допомоги, ноші, медична аптечка.
5.	11.30-12.00	Демонстрація гасіння пожежі, рятування потерпілих, проведення аварійно-рятувальних робіт	Фахівці оперативно-рятувальної служби	Пожежна і аварійно-рятувальна техніка і обладнання
6.	12.00-12.20	Проведення змагань з бойового розгортання пожежної машини та надання першої допомоги.	Керівництво табору	Пожежна машина, ноші, санітарна сумка
7.	12.20-13.00	Виступи агітаційної бригади табору, команди «Школа безпеки». Демонстрація роликів соціальної реклами. Вручення нагород переможцям конкурсів.	Керівник акції, директор табору	
Заклучна частина				
1.	13.00-13.30	Підведення підсумків з педагогічним складом табору	Керівник акції, директор табору	
2.	11.06	Підведення підсумків з особовим складом, що залучався до проведення акції	Начальник відділу	
3.	до 15.06	Висвітлення заходу у засобах масової інформації: радіо, Інтернет-видання, преса	Методисти НМЦ	
4.	до 20.06	Підготовка випуску дитячої радіогазети «Школа безпеки»	Методисти НМЦ	

Помічник начальника УМНС України в Чернігівській області
з питань взаємодії з ЗМІ та зв'язків з громадськістю

підполковник служби цивільного захисту

А.В.Хожаїнов

Заступник начальника відділу ДАІ УМВС України
в Чернігівській області

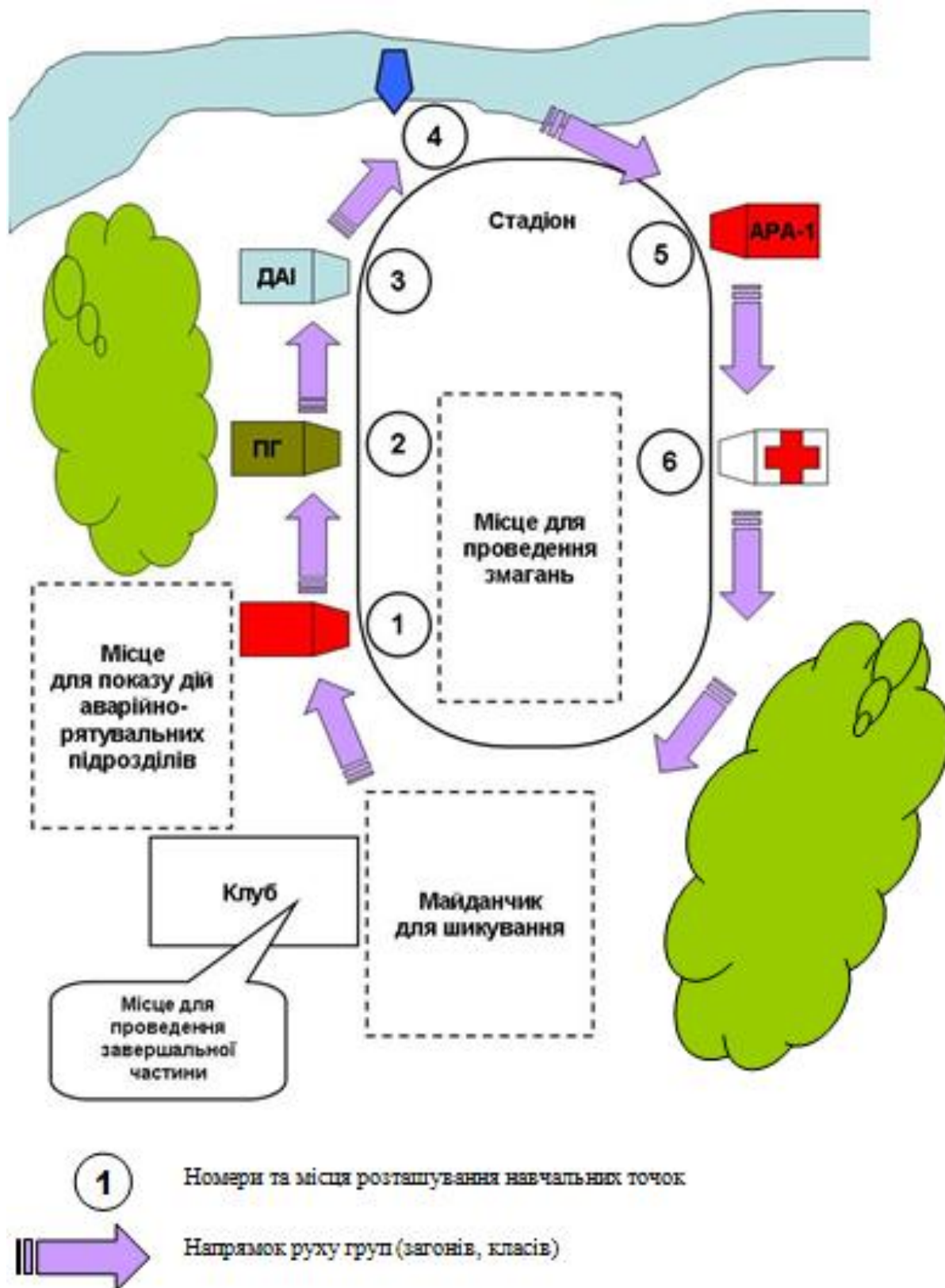
майор міліції

А.А.Побережець

Завідувач методичного кабінету навчально-методичного центру
ЦЗ та БЖД Чернігівської області

О.А.Кожухар

Схема розташування навчальних точок
(варіант)

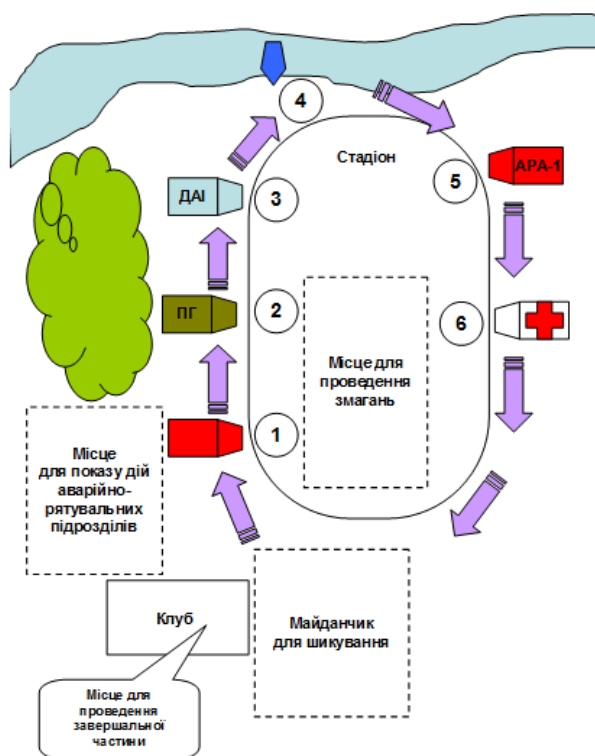
Графік проходження навчальних точок (варіант)

Загони	Час проходження навчальних точок					
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6
Перший	10.30-10.40	10.40-10.50	10.50-11.00	11.00-11.10	11.10-11.20	11.20-11.30
Другий	11.20-11.30	10.30-10.40	10.40-10.50	10.50-11.00	11.00-11.10	11.10-11.20
Третій	11.10-11.20	11.20-11.30	10.30-10.40	10.40-10.50	10.50-11.00	11.00-11.10
Четвертий	11.00-11.10	11.10-11.20	11.20-11.30	10.30-10.40	10.40-10.50	10.50-11.00
П'ятий	10.50-11.00	11.00-11.10	11.10-11.20	11.20-11.30	10.30-10.40	10.40-10.50
Шостий	10.40-10.50	10.50-11.00	11.00-11.10	11.10-11.20	11.20-11.30	10.30-10.40

- початок руху загону

Маршрутний лист загону (варіант)

Загін № 3

№ навчальної точки	Тема заняття	Час
№ 3	Безпека на дорозі	10.30-10.40
№ 4	Безпека на воді	10.40-10.50
№ 5	Механізація аварійно-рятувальних робіт	10.50-11.00
№ 6	Перша медична допомога	11.00-11.10
№ 1	Первинні засоби пожежогасіння	11.10-11.20
№ 2	Поводження з вибухонебезпечними предметами	11.20-11.30

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток